
Obsah

Úvodem: O knize, jejích čtenářích a autorovi	13
--	----

ČÁST I

Psychologie náboženství a její kontexty	17
1 Zde a nyní: Západ a jeho náboženství	19
1.1 Neodbytné otázky	19
1.2 Moderní člověk bez náboženství?	22
2 Psychologie jako věda a jako náboženství	25
2.1 Předmět a metoda psychologie	26
2.1.1 Duševní jevy	26
2.1.2 Souvislosti duševních jevů	28
2.2 Psychologie jako duchovní hnutí	32
3 Náboženství v psychologické perspektivě	35
3.1 Obecné definice náboženství	35
3.2 Náboženství a spiritualita jako předmět psychologie	42
4 Historická perspektiva psychologie náboženství	45
5 Psychologie náboženství v interdisciplinárním kontextu	51
5.1 Psychologie náboženství jako součást religionistiky	51
5.2 Psychologie náboženství jako součást psychologie	53
5.3 Psychologie náboženství a teologie	55

ČÁST II

Základní pojmy psychologické deskripce	57
6 Poznávací procesy	59
6.1 Vnímání (percepce)	59
6.2 Představitivost (imaginace)	63
6.3 Myšlení	66
6.4 Paměť	68
7 Cítění	71
8 Vůle a pozornost	77
8.1 Rozhodovací stádium volního procesu	77
8.2 Realizační stádium volního procesu	79
8.3 Pozornost	80
9 Jáství	83

ČÁST III

Základní přístupy psychologického výkladu	89
10 Biologické teorie	93
10.1 Závislost psychických jevů na biologických	94
10.2 Závislost biologických jevů na psychických	96
11 Teorie učení	99
11.1 K definici učení	99
11.2 Klasické podmiňování	100
11.3 Operantní podmiňování	103
11.4 Učení na modelu: napodobování a identifikace	106
12 Teorie motivace	109
12.1 Základní pojmy	109
12.2 Primární motivy	112
12.3 Sekundární motivy a funkční autonomie	114
12.4 Hierarchie motivů podle Maslowa	116
12.5 Motivační teorie náboženství	117
13 Kognitivní teorie	121
13.1 Objektivní poznávání	121
13.2 Spjatost kognitivních a nonkognitivních faktorů	122

14 Sociálněpsychologický přístup	129
14.1 Úvodem	129
14.2 Sociální skupiny a jejich charakteristiky	131
14.2.1 Funkce skupiny	132
14.2.2 Formální a neformální skupiny	133
14.2.3 Zákonitý vývoj skupiny	133
14.2.4 Diferenciace rolí ve skupině	135
14.2.5 Ve skupinách dochází k tvorbě podskupin	137
14.2.6 Kvantitativní vlastnosti skupin	137
14.3 Skupina a její vedoucí	139
14.3.1 Styl vedení a osobnost vedoucího	139
14.3.2 Moc a idealizace ve vztahu vedoucí–vedený	140
14.4 Jedinec ve skupině	141
14.4.1 Motivace pro členství v náboženské skupině	141
14.4.2 Vliv skupiny na jedince	142
14.4.3 Kariéra člena skupiny	144
15 Teorie dimenzí osobnosti	149
15.1 Pojem vlastnosti	150
15.2 Operacionalizace vlastností	151
15.3 Klasifikace vlastností	152
15.4 Faktorová analýza individuálních rozdílů	154
16 Vývojový přístup	159
16.1 Psychický vývoj	159
16.2 Hybné síly psychického vývoje	161
16.2.1 Biologické faktory	161
16.2.2 Sociální faktory	162
16.2.3 Vzájemná interakce faktorů psychického vývoje	162
16.3 Průběhové formy psychického vývoje	163
16.4 Obsahové linie biodromálního vývoje	166
16.4.1 Vyrovnávání se světem věcí a symbolů: poznávání, hra, tvorba, práce	166
16.4.2 Nejbližší sociální vztahy	167
16.4.3 Širší sociální vztahy	168
16.4.4 Vztah k minulosti, přítomnosti a budoucnosti	169
16.4.5 Vztah k vlastní osobě	170
Dodatek: Evoluční přístup v psychologii	170

ČÁST IV

Vybrané směry psychologického myšlení . . . . . 175**17 Freudovská psychoanalýza 177**

17.1 Náboženství v životě a díle Sigmunda Freuda (1856–1939) 177

17.2 Jádro klasické psychoanalýzy 181

17.2.1 Nevědomí a obranné mechanismy 181

17.2.2 Struktura „psychického aparátu“: Id – Ego – Superego . . 183

17.2.3 Psychosexuální vývoj a oidipovský komplex 185

17.3 Freudovy analýzy náboženství 189

17.4 Psychoanalýza po Freudovi 191

18 Jungova analytická psychologie 201

18.1 Náboženství v životě a díle C. G. Junga (1875–1961) 201

18.2 Jádro Jungovy psychologie 206

18.2.1 Vědomí 207

18.2.2 Pojem Já 208

18.2.3 Nevědomí 210

18.2.4 Archetypy 213

18.2.5 Antinomie a enantiodromie 215

18.2.6 Životní parabola a individuace 215

18.3 Jungova psychologie náboženství 223

18.3.1 Hlavní motivy Jungova zájmu o náboženství 223

18.3.2 Vymezení psychologické roviny pro přístup
k náboženství 225

18.3.3 Funkce a životní důležitost náboženství 227

18.3.4 Dějiny křesťanské religiozity a její současná krize 229

18.3.5 Bůh v člověku, člověk bohem 231

18.4 Jungova dědictví v transpersonální psychologii. Stanislav Grof . . 234

ČÁST V

Speciální témata psychologie náboženství . . . . . 243**19 Formy náboženského prožívání 245**

19.1 Běžné formy náboženského prožívání 245

19.2 Mimořádné náboženské prožitky 252

19.2.1 Obecná charakteristika 252

19.2.2 Zjevení a posedlost 253

19.2.3 Entuziastické prožitky. Glosolalie	254
19.2.4 Meditační mystika	256
19.3 Techniky navozování náboženských prožitků	259
20 Náboženská morálka. Hřích a vina, odpuštění, svědomí	265
20.1 Dobro – zlo – mravnost	265
20.2 Náboženský prožitek vede člověka k dobru (nebo ke zlu)	266
20.3 Náboženský život jako participace na zápasu mezi dobrem a zlem	268
20.4 Svědomí – popis a výklad fenoménu	269
20.5 Nesnáze se svědomím	272
20.6 Frommovo humanistické svědomí	275
20.7 Náboženství, sexualita a vina	277
21 Náboženství v biodromální perspektivě	279
21.1 Eriksonova teorie osmi stadií	279
21.2 Stadium základní důvěry	282
21.3 Stadium první autonomie	285
21.4 Stadium iniciativy	287
21.5 Stadium snaživosti	288
21.6 Stadium identity	290
21.7 Stadium intimity	294
21.8 Stadium generativity	296
21.9 Stadium integrity	297
22 Psychopatologie, psychoterapie a náboženství	301
22.1 Vliv náboženství na psychopatologii: globální pohled	301
22.2 Průnik náboženské a psychopatologické fenomenologie	303
22.3 Náboženské projevy pod vlivem psychopatologie	304
22.4 Náboženská etiologie duševních poruch	307
22.5 Náboženství jako psychoterapie	308
Literatura	311
Rejstříky	317